A magyar szikipacsirta (*Calandrella brachydactyla hungarica*) 2011. évi költési körülményei a védelmi lehetőségek jelenlegi helyzetében

Endes Mihály
endesm@freemail.hu

Szabó Sándor
atalanta10szsp@freemail.hu

Dudás Miklós
dudasm1@t-online.hu

Abstract

The authors report on conservation activities of 2011 for the sake the only endemic vertebrate subspecies in Hungary, the Short-toed Lark (*Calandrella brachydactyla hungarica*). As these conservation efforts are not adequately supported, the results are not sufficient. The authors have formulated an action plan which might improve the results. While basic actions need only limited financial support, the implication of recommendations is more than urgent.

Az előző években cikkekben és jelentésekben több alkalommal ismertetett régióban (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Újfehértó-ÉNY), amelyet madarunk legutolsó ismert költőterületeként tartunk nyilván, ez idén 4-5 éneklő példányt, illetőleg később 3-4 pár kialakulását regisztrálhattuk. Az északi Vadastagon 3 hímet – kettő rendszeres revírharcot vívott, nyilván egyetlen tojó okán – majd 2 párt, a hagyományos déli Maszlingtól azonban jelentősen nyugatabbra, de azonos módon, intenzíven művelt agrárterületek egyikén (Erdődy-tag) 1 párt, és ettől 1 km-rel még nyugatabbra (Dózsa-tag) 1 éneklő példányt észleltünk. Az általunk kedvezőnek ítélt, a szikipacsirta által is leginkább preferált részleten, a rendelkezésre álló egy hektárt kiváltó 50 ezer forintos költségvetés (Hortobágyi Nemzeti Park) ismeretében is, a gazdálkodó két hektárt engedett át, ahová ugyanő útbaigazításainkat követve ismét istállótrágyát helyezett ki, vállalva az anyag beszerzését, kiszállítását és elterítését, valamint a dzsungellé magasodott sűrű gyomnövényzet gépi eltávolítását. A talajcsapdás vizsgálatok (Szabó S.) a kistermetű trágyabogarak vonatkozásában a fauna látványos gazdagodását bizonyították. A fészek juhgyapjúval történő kibélelése lehetőségének biztosítására magunk gondoskodtunk anyagról. E helyen végül 1 pár évi egy eredményes költése valósult meg a 2 konkurens hím egyikének részvételével.

Az állomány többi részével történtek azonban drámai módon rávilágítottak a helyzet megoldatlanságára, illetőleg egyetlen elfogadható, eredményhez vezető lépésre, intézkedésre. Ennek részletei a következőek:

- Az első tapasztalat szerint a madarak területileg kifejezetten szétszóródva, kívül kerültek a – mára kiderült, a vidéken egyetlen jószándékú – földtulajdonos hatásköréből, birtokaiból. Ugyan kézenfekvő feltételezés, hogy az utóbbi példányok az itteni költések megtelepedni kívánó fiataljai közé tartoznak, de az alaphelyzeten ez nem változtat, sőt ront.

- A második tapasztalat az, hogy a gazdálkodók április hónapra, a szikipacsirták jelentkezésekor földjük minden négyzetméterére vonatkozó és számított különböző szerződések megkötéseivel, előlegei és beruházásai birtokában megkezdik a munkálatokat, többnyire a legdrasztikusabbat, a tarlók, ugarok

felszántásával kezdve azt. Ez az év volt az, amelynek során négy fészkelni kezdő pár revírjét (kettőt közülük szemem láttára – E.M.) semmisítette meg a traktor vonta ekesor. Minthogy csodák nincsenek, így a károk dramatizált ecsetelése ezt követően pedig a teljesen fedezetlen további ötvenezrek ígérgetése közepette (tökéletes példa az „ornitológus-etológiában" kialakult humán stresszhelyzetre…), csupán fejrázás, elnéző mosoly vagy homokráncolás érkezett válaszul. Még annyi sem, hogy „talán majd jövőre és korábban", s hasonlók. A cserbenhagyás különleges típusa, amikor a kárt szenvedett „szemtanú" hagyja el a helyszínt, mielőtt a hatóság megjelenne.

- További tapasztalat, egyben tanulság és a sikerhez vezető egyetlen út az lenne, hogy a szikipacsirta párok által és akkor kiválasztott területrészeket kíméljük meg tenyészidejük tartamára (április közepe – június vége között), azon a néhány ponton, ahol ez egyáltalán aktuálissá válik, egyelőre évi 50 ezer helyett 200-250 ezer forint révén.

- Legutolsó tapasztalatként kimondhatjuk: a példányonként (tojás, fióka, adult) negyedmillió forint eszmei természetvédelmi értékűre beárazott, mert fokozottan védett, egyetlen bennszülött gerinces állatfajunkért jóval többet kell tennünk. Nem arról kell elszámolni, hogy mit hagyunk unokáinkra, hanem arról, hogy mit nem és miért nem? Okos és hivatalos emberek szájából hangzik el időről időre: nyugalom, a szikipacsirta majd visszamegy a Hortobágyra, ha az ökológiai viszonyok lehetővé teszik. Jelentjük: már régen azzá teszik, madaraink mégsem mennek. Talán, ha a számuk növekedne… Ne várjuk – küldjük! Mi módon? Mondjuk, egy hatalmas pályázat töredékéből megoldani a fentebb vázoltakat. A módszer tehát adott, a többi már rutin – lenne. Pénzzel bánni nem csak ésszel, olykor szívvel is szükséges. Elsősorban lelkiismereti okokból, a niche „humán faktor" dimenziójaként.